

دانشکده پرستاری گناباد

طرح جامع تدریس (Course Plan) دانشجویان دکتری تخصصی پرستاری (Ph.D)

اطلاعات کلی درس: روش شناسی و نقد پژوهشهای کمی و کیفی در پرستاری

تعداد واحد: ۳/۵ واحد (۳ واحد نظری - ۰/۵ واحد عملی) نیمسال تحصیلی: دوم ۴-۱۴۰۳

کد درس: ۰۴

گروه هدف: دانشجویان دکتری تخصصی پرستاری

پیش نیازهای درس: ندارد

ارایه دهنده: گروه پرستاری

اساتید درس: دکتر موسی سجادی، دکتر مهرا بصیری مقدم، دکتر طاهره بلوچی بیدختی، دکتر حبیب شاری نیا، دکتر حسین عجم، دکتر علی محمدپور

مسوول درس: دکتر علی محمد پور

مرتبه علمی و رشته تحصیلی: استاد، Ph.D پرستاری، فلوشیپ سنجش و ارزشیابی در علوم پزشکی

amohammadpur@yahoo.com دانشکده پرستاری گناباد

شرح درس:

روش شناسی پژوهش های کمی و کیفی به عنوان یک نیاز ضروری برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی پرستاری از اهمیت ویژه ای در طراحی و اجرای طرح های تحقیقاتی در این حرفه برخوردار است. از طرفی، هدف از انجام پژوهش در علوم مرتبط با سلامت تولید علمی است که بتوان با استفاده از آن موجبات تغییر و ارتقای عملکرد مراقبتی را در محیط بالین فراهم ساخته و در راستای ارائه خدمات مطلوب تر برای بیماران گام برداشت که امروزه از آن تحت عنوان عملکرد مبتنی بر شواهد یاد می شود. در جهت حصول به این هدف، آشنایی با ارزیابی نقادانه پژوهش که بخشی اساسی در فرآیند عملکرد مبتنی بر شواهد است، ضروری می نماید. در این درس تلاش می شود تا ضمن استفاده از روش های یادگیری فعال و مبتنی بر فعالیت دانشجو، فرصت مناسب جهت یادگیری بیشتر و عمیق تر مباحث مرتبط با روش شناسی و نقد تحقیقات کمی و کیفی و نیز اصول زیربنایی آنها برای دانشجویان دوره دکتری فراهم گردد.

هدف کلی درس:

آشنایی و درک عمیق تر با مبانی فلسفی، روش شناسی و نقد تحقیقات کمی و کیفی

اهداف اختصاصی: در پایان این درس انتظار می رود فراگیران قادر باشند:

- اهمیت، فلسفه و پارادیم پژوهش کمی و کیفی را مقایسه نمایند.

- خصوصیات تحقیقات کمی را بررسی و تحلیل نمایند.
- روشهای مختلف پژوهش کمی (همبستگی، مقطعی، همگروهی، مورد-شاهدی، تجربی و نیمه تجربی ...) را تبیین نمایند.
- روشهای جمع آوری اطلاعات در پژوهش های کمی را بیان کنند.
- روایی و پایایی در پژوهش های کمی را بیان نمایند.
- تجزیه و تحلیل و روند جمع بندی داده های کمی را تشریح کنند.
- نحوه انجام مرور نظامند را بیان نمایند.
- روش تحقیق فراتحلیل، کاربرد ها و متاسنتز را توضیح دهند.
- روش تحقیق تلفیقی را بیان نموده و نقد نمایند.
- روشهای مختلف جمع آوری داده ها و انتخاب مشارکت کنندگان در مطالعات کیفی را بیان نمایند.
- نحوه تامین استحکام داده ها در پژوهش های کیفی را مورد بحث قرار دهند.
- روش های مختلف و مهم پژوهش کیفی: قوم نگاری، نظریه مبنا، فنومنولوژی، تحلیل محتوی، تحقیق عملکردی، تاریخی، موردی، تحلیل گفتمان و کاربرد آن ها را در موقعیت های متفاوت تحلیل کرده و با یکدیگر مقایسه نمایند.
- روش های پژوهش ترکیبی را توضیح داده و شیوه های نقد و کاربرد آن در پرستاری تبیین نمایند.
- انواع ابزارهای موجود جهت ارزیابی نقادانه پژوهش های کمی، کیفی و ترکیبی را بیان نموده و آنها را مورد نقد و استفاده قرار دهند.
- فرآیند نقد تحقیقات کمی و کیفی را تبیین و مقایسه نمایند.
- اخلاق در پژوهش و چالشهای اخلاقی در تحقیقات کیفی را توضیح دهند.

رئوس مطالب:

۱- تحقیق کمی

- اهمیت، فلسفه و دیدگاه پژوهش کمی
- تبیین روشهای پژوهش کمی
- انواع تقسیمات پژوهش کمی (توصیفی-تحلیلی) و ویژگی های هر یک
- روشهای جمع آوری داده های کمی
- روایی و پایایی ابزار، روشهای نمونه گیری و انواع تورش
- جامعه، محیط پژوهش و اخلاق در پژوهش
- تجزیه و تحلیل و جمع بندی (Aggregating) داده های کمی
- کاربرد نتایج پژوهش در عمل (Research Utilization) و عملکرد مبتنی بر شواهد
- نقد پژوهشهای کمی

۲- تحقیق کیفی

- اهمیت، فلسفه و دیدگاه پژوهش کیفی
- خصوصیات تحقیقات کیفی، تعاریف، اجزای تحقیقات کیفی
- تبیین روشهای مختلف پژوهش کیفی (پدیده شناسی، نظریه پایه، قوم نگاری، مطالعه موردی، تاریخی، تحلیلی، محتوا، هرمنیوتیک)
- شیوه های انتخاب مشارکت کنندگان
- روشهای جمع آوری داده ها (انواع مصاحبه، مشاهده، یادداشت در عرصه و...)
- اعتبار و پایایی
- روند جمع بندی و تحلیل داده ها
- مثلث سازی، مطالعات ترکیبی و مروری
- روشهای نقد و چالشهای آن در پژوهشهای کیفی
- چالشهای اخلاقی در پژوهشهای کیفی

روش های یاددهی - یادگیری:

تدریس: به روش سخنرانی و بحث گروهی، پرسش و پاسخ. منطبق بر الگوی های مناسب (پیش سازمان دهنده، حل مساله). روش های مورد استفاده جهت تعمیق و توسعه دانش دانشجویان در خصوص مطالب مرتبط با درس، بر اساس روش دانشجو محور و بهره گیری از رویکردهای یادگیری توسط دانشجو (Self-directed learning)، بحث کلاسی و سخنرانی تعدیل شده، ارایه نتایج خودآموزی و گزارش کار عملی توسط دانشجویان خواهد بود. در مجموع با توجه به مسئولیت دانشجو در امر افزایش خودآموزی، خود فعالی دانشجو در تمامی فعالیتهای آموزشی ترغیب می شود. از استراتژیهای مختلف آموزشی از قبیل کار گروهی، سخنرانی بازخوردی، حل مسئله، زمان مشاوره با اساتید، استفاده از متخصصین مربوطه با تمرکز و تشویق بر خودآموزی دانشجو بهره گیری خواهد شد.

رسانه های آموزشی: وایت بورد و مازیک، رایانه، دیتا پروژکتور و اسلاید.

وظایف دانشجویان:

از دانشجویان محترم انتظار می رود:

- ۱- دارای زیربنای فکری مناسب جهت فراگیری مطالب درس باشند.
- ۲- با آمادگی قبلی در کلاس درس حاضر شده تا زمینه جهت بحثو گفتگوی بیشتر و وسیع تر دانشجویان با اساتید فراهم گردد.
- ۳- با استفاده از مطالب تدریس شده در گسترش معلومات خود از طریق مطالعات کتابخانه ای سعی نموده و یافته های پژوهش های جدید را در جهت یادگیری بیشتر در مورد نظریه های پرستاری بکار گیرند.
- ۴- در ارائه فعالیت های یادگیری ضمن استفاده از منابع علمی و یافته های پژوهش های انجام شده از تفکر و تحلیل انتقادی و خلاقانه خود استفاده نمایند.
- ۵- مسئولیت یادگیری خود را به عهده گرفته و با راهنمایی مدرس مربوطه اهداف درس را دنبال نمایند.
- ۶- به طور منظم و مداوم در کلاس حضور یافته و در بحث های علمی کلاس شرکت فعال داشته باشند.
- ۷- فعالیت های یادگیری تعیین شده را در زمان های مقرر ارایه نمایند.
- ۸- در آزمون پایان ترم شرکت نمایند.
- ۹- منطبق بر عنوان انتخابی اولیه نسبت به تدوین یک پروپوزال تحقیق کیفی اقدام نمایند.
- ۱۰- حداقل یک مقاله ترجیحا منطبق بر یکی از شیوه های مروری (نظامدار، روایتی، تحلیل مفهوم، یکپارچه و انتقادی) یا فراتحلیل تدوین و در منابع معتبر بین المللی منتشر نمایند.
- ۱۱- هر یک از دانشجویان یک مقاله (کمی، گراند تئوری، فنومنولوژی) با هماهنگی استاد مربوطه انتخاب و برای سایر دوستان نیز ارسال و نقد آن را همه دانشجویان انجام و در یک جلسه ارائه نماید.

روش ارزشیابی دانشجویان :

درصد	شرح فعالیت
۲۰٪	➤ حضور مرتب و مشارکت فعال در مباحث
۵۵٪	➤ تکالیف:
	- پروپوزال تحقیق کیفی ۱۵٪
	- تدوین و چاپ مقاله ۲۵٪
	- نقد پژوهش و کنفرانس ۱۵٪
۲۵٪	➤ آزمون کتبی پایان ترم

منابع درس:

- Holloway, I., Galvin, K. (2023). *Qualitative Research in Nursing and Healthcare*. United Kingdom: Wiley.
- McKenna, L., Copnell, B. (2024). *Fundamentals of Nursing and Midwifery Research: A Practical Guide for Evidence-based Practice*. (n.p.): Taylor & Francis.
- Burns, N. Grove, S.K (2018)). *The practice of nursing research. Appraisal, synthesis and Generation of evidence*. St. Louis: Saunders Co.(**e-book**)
- Burns, N. Grove, S.K (2021). *The practice of nursing research. Appraisal, synthesis and Generation of evidence*. St. Louis: Saunders Co.
- Cohen, L. Manion L. Morrison K. (2015). *Research methods in education*. London: Routledge.
- McAteer M.(2013). *Action research in education*. London: Sage co.(**e- book**)
- McDonnell P. McNiff J. *Action research for nurses*.(2016). London: Sage Co.
- Mertler C.A.(2014). *Action research.. 4 th ed*. London: Sage co.(**e- book**)
- Polit, D. F& Beck, C.T. (2016). *Essentials of nursing research. Appraising evidence for nursing practice*.8 th ed .Philadelphia: Lippincott co. *ebook*
- Polit, D. F& Beck, C.T. (2019). *Study guide for essentials of nursing research (Appraising evidence for nursing practice)*.8 th ed .Philadelphia: Lippincott co. (**e- book**)
- Polit, D. F& Beck, C.T. (2021). *Nursing research (Generating and assessing evidence for nursing practice*. Philadelphia: Lippincott co. (**e-book**)
- Strauss A., Corbin J. (2015). *Basics of Qualitative Research: Technique and Procedure for Developing Grounded Theory*.4th ed London: Sage Co
- Grove, S. K., Gray, J. R. (2022). *Study Guide for Understanding Nursing Research E-Book*. United States: Elsevier Health Sciences.
- *Related articles*.

جدول طراحی پیشگام تدریس

(ارائه درس روش شناسی و نقد پژوهش های کمی و کیفی)

جلسات	موضوع	مسوول جلسه (مدرس)
۱	معارفه، ارزشیابی آغازین، بیان اهداف، معرفی و ارائه طرح درس	گروه مدرسین
۲	اهمیت، مبانی فلسفی و روش شناسی انواع تحقیقات در پرستاری و نظام سلامت	دکتر محمدپور
۳	مطالعات مورد شاهدهی و همگروهی	دکتر مهدی بصیری مقدم
۴	مطالعات همبستگی و انواع تورش	دکتر مهدی بصیری مقدم
۵	مطالعات تجربی و نیمه تجربی: کارآزمایی بالینی و در عرصه	دکتر سجادی
۶	مطالعات مقطعی، طولی و موردی	دکتر سجادی
۷	روشهای نمونه گیری، جمع آوری و تجزیه تحلیل داده ها، کاربرد نتایج	دکتر عجم
۸	چارچوب نقد مطالعات کمی	دکتر عجم - دکتر بصیری مقدم
۹	مرور سیستماتیک	دکتر بلوچی دکتر شاعری دنیا
۱۰	مرور سیستماتیک و انتقادی	دکتر بلوچی
۱۱	فزانلیل و آنالیز گفتمان	دکتر بلوچی
۱۲	تحقیق پدیدارشناسی (Phenomenology)	دکتر محمدپور
۱۳	تحقیق پدیدارشناسی (ادامه)	دکتر محمدپور
۱۴	هرمنیوتیک، روشها و اصول نمونه گیری (انتخاب مشارکت کنندگان) در تحقیقات کیفی	دکتر محمدپور
۱۵	نظریه پایه (Grounded theory)	خانم دکتر بصیری مقدم -
۱۶	نظریه پایه، تحلیل محتوی	خانم دکتر بصیری مقدم - دکتر بلوچی

دکتر محمدپور	انواع مطالعات کیفی مروری - تحلیل مفهوم، متاستزیس	۱۷
دکتر سجادی	قوم نگاری	۱۸
دکتر سجادی	مطالعه موردی	۱۹
دکتر عجم	تحقیق تاریخی	۲۰
دکتر صادق مقدم	تحقیق عملکردی	۲۱
دکتر محمد پور	جمع آوری داده ها (انواع مصاحبه ، انواع مشاهده ، یادداشت در عرصه در تحقیقات کیفی)	۲۲
دکتر محمدپور	اعتبار و پایایی در مطالعات کیفی	۲۳
دکتر محمدپور-دکتر سجادی	چارچوب نقد مطالعات کیفی	۲۴
دکتر محمدپور	اخلاق در پژوهش و چالشهای اخلاقی در تحقیقات کیفی	۲۵
	بخش عملی	
دکتر بصیری و دکتر عجم	ارائه گزارش کار عملی (نقد تحقیق کمی) توسط دانشجویان ۲ و ۱	
دکتر بصیری و دکتر عجم	ارائه گزارش کار عملی (نقد تحقیق کمی) توسط دانشجویان ۳ و ۴	
دکتر محمدپور	ارائه گزارش کار عملی (نقد تحقیق پدیدارشناسی) توسط دانشجویان ۲ و ۱	
دکتر محمدپور	ارائه گزارش کار عملی (نقد تحقیق پدیدارشناسی) توسط دانشجویان ۳ و ۴	
خانم دکتر بصیری - دکتر شارعی نیا	ارائه گزارش کار عملی (نقد تحقیق گراندد ثنوری) توسط دانشجویان ۲ و ۱	
خانم دکتر بصیری - دکتر شارعی نیا	ارائه گزارش کار عملی (نقد تحقیق گراندد ثنوری) توسط دانشجویان ۳ و ۴	
دکتر محمدپور-دکتر سجادی- خانم دکتر صادق مقدم	ارائه گزارش نقد یک رساله دکتری ۲ و ۱	
دکتر محمدپور-دکتر سجادی- خانم دکتر صادق مقدم	ارائه گزارش نقد یک رساله دکتری ۳ و ۴	
دکتر بلوچی-دکتر شارعی نیا-دکتر سجادی	ارائه گزارش کار عملی (متا آنالیز و مرور سیستماتیک) توسط دانشجویان	